

تبیین تاب‌آوری اجتماعی بافت فرسوده شهری با بهره‌گیری از معادلات ساختاری PLS

نمونه پژوهش: منطقه ۳ شهر اصفهان

مهشید گرجی^۱، احمد خادم الحسینی^{۲*}، مه‌ری اذانی^۳، حمید صابری^۳

۱- دانشجوی دکتری جغرافیا، گروه جغرافیا، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد نجف آباد، اصفهان، ایران

۲- دانشیار، گروه جغرافیا، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد نجف آباد، اصفهان، ایران

۳- استادیار گروه جغرافیا، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران

چکیده

امروزه آسیب‌پذیری شهرها به‌ویژه بافت‌های قدیمی و فرسوده در برابر سوانح طبیعی به یکی از دغدغه‌های اصلی برنامه‌ریزان و مدیران شهری بدل شده است؛ به همین دلیل تقویت اجتماع ساکن در یک محیط نقشی اثرگذار در کاهش خطرات و خسارات دارد. با توجه به شرایط و موقعیت بافت فرسوده منطقه ۳ شهر اصفهان در توسعه اقتصادی و تاریخی شهر و بی‌توجهی و نبود رسیدگی مناسب، تاب‌آوری اجتماعی منطقه مدنظر در وضعیت نامناسبی است؛ بنابراین تبیین تاب‌آوری اجتماعی به‌منظور مواجهه مطلوب با پیامدهای سوانح ضروری است.

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و براساس ماهیت، توصیفی تحلیلی است. جامعه آماری پژوهش، ۳۸۵ خانوار ساکن در محله‌های بافت فرسوده منطقه ۳ شهر اصفهان در نظر گرفته و با استفاده از فرمول کوکران برآورد شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌های آماری از تحلیل عاملی و روش مدل‌یابی معادلات ساختاری مبتنی بر رویکرد حداقل مربعات جزئی با استفاده از آزمون T تک‌نمونه‌ای با نرم‌افزار SmartPLS3 و SPSS استفاده شد. در نهایت نقشه‌های تاب‌آوری در محیط GIS ترسیم و تحلیل شد.

نتایج حاصل از آزمون فرضیات پژوهش با استفاده از مدل PLS در حالت نمایش آماره T با ضریب بیش از ۲/۵۸ نشان از رابطه معناداری در سطح اطمینان ($P < 0.001$) و میزان اثرگذاری هر کدام از مؤلفه‌ها بر تاب‌آوری اجتماعی دارد. سرمایه اجتماعی، آگاهی و دانش، مشارکت اجتماعی، مهارت و توانایی و حس تعلق مکانی به ترتیب با میانگین ۲/۵۴، ۳/۱۷، ۲/۷۳ و ۲/۴ (بزرگتر از میانگین معناداری $P < 0.05$) و (۳/۶۷) نشان دهنده تأثیر مثبت تاب‌آوری اجتماعی محله‌های منطقه ۳ شهر اصفهان نامطلوب است و این محله‌ها تاب‌آور نیستند. محله‌های سرتاوه و سرچشمه با میانگین آماری ۲/۵۷ و ۲/۶۹ به ترتیب در شرایط نامطلوب و آسیب‌پذیر قرار دارند.

واژه‌های کلیدی: تاب‌آوری اجتماعی، بافت فرسوده، معادلات ساختاری PLS، منطقه ۳ شهر اصفهان.